

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus De Statu Hominis Morali In Vita Et Post Mortem

Opfermann, Paul

Moguntiae, 1769

Quæstio IV. Quid de Millenariorum regno statuendum sit?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40701

ma & existimationi consuleretur. In die autem iudicii neque locus est charitati erga reprobos, neque timor scandali est, neque fama damnatorum est aliqua, sed infamia, confusio, & opprobrium sempiternum.

α) In iudicio hoc extremo stabunt homines electi à dextris induti corpora gloriosa quatuor singularibus dotibus micantia, *impassibilitate* videlicet, *claritate*, *agilitate*, & *subtilitate*. Impassibilitas omnem corruptionem, omnemque dolorem excludet: claritas faciet, ut singule corporis partes radios evibrent lucidissimos; agilitas virtutem dabit celerrimè sese movendi; subtilitate corpus id obtinebit, ut alia corpora penetrare queat. Has dotes expressas legimus 1. ad Cor. 15. *Seminatur corpus in corruptione, surget in incorruptione: seminatur in ignobilitate, surget in gloria; seminatur in infirmitate, surget in virtute: seminatur corpus animale, surget spirituale.*

QUAESTIO IV.

Quid de Millenariorum regno statuendum sit?

179. **F**uere olim, qui dicerent, justorum animas corporibus superstites vivere in beata requie, post corporum autem resurrectionem per mille annos in terris cum Christo regnaturas; quo elapso tempore, finitoque generali iudicio, electi omnes una cum Christo in cœlum ascenderent, visione Dei intuitivâ perpetuò fruituri. Qui huic opinioni adhærebant, *Millenarii*, sive *Chiliastæ* vocabantur. Non tamen una erat omnium *Millenariorum* sententia: nam alii cum *Cerintho* circa finem I. Seculi regnum sibi effingebant deliciis carnalibus affluens, dicentes prope Hierosolyman

cum

cum religione Judaica magnificentius restauratam, electos omnibus epularum, nuptiarum & libidinum voluptatibus per mille annos fruituros esse. *Cerinthus* sequaces habuit *Marcionitas* & *Apollinaristas*. Alii duce *Papia* Hierapolitano Episcopo, qui fuerat discipulus, non *S. Joannis* Apostoli, ut multi opinantur, sed *Joannis* cujusdam Presbyteri Ephesini, nonnisi puras spiritualesque vitæ jucunditates in eo regno futuras adfirmabant. oblitteratam jam pridem hanc *Millenariorum* fabulam nostrâ ætate resuscitavit *Thomas Burnetus* Scotus in Libro *de Statu mortuorum & resurgentium*, qui post ejus mortem (obiit autem anno 1715.) in lucem prodiit anno 1726. In dicto libro postquam ostendit *Burnetus*, animas hominum esse substantias incorporeas, & immortales; quærit, quis earum futurus sit status, ubi à corpore fuerint segregatæ. An impii rectâ ad infernum descendant, ait se nolle investigare. Ad justos autem quod attinet, hos ante Judicii supremi diem, post corporum resurrectionem mille annorum spatio cum Christo regnatos in terris contendit.

Chiliastarum regnum inter fabulas amandari 180.
debet. Et quidem error *Cerinthi* vix natus, con- Est
 tinuò rejectus fuit tamquam hæresis, convulsa illis ficti-
 Christi verbis *Matth. 22. In resurrectione neque tium,*
nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli
Dei. Et generatim error quorumvis *Chiliasta-*
rum refellitur iis præcipuè Sacrarum Scripturarum
 testimoniis, quæ regnum Christi perpetuò duratu-
 rum enunciant. Sic *Luc. 1. Christus regnabit in*
domo Jacob in æternum, & regni ejus non erit

firmis. Quod ipsum ontra *Apollinaristas* Symbolo suo inseruit Synodus CPOLITANA I. Præterea si ex mente *Chiliastarum* impii post resurrectionem continuò ibunt in supplicia æternâ; cur iusti à possessione regni cœlestis differantur? esto: fuerint ex antiquis, qui in opinionem *Millenariorum* concederent; at plures errorem hunc semper impugnant.

CAJUS Presbyter Romanus in Seculo III. apud *Euseb.* L. 3. *Hist. eccles.* c. 22. ait: *Cerinthus*, qui per adumbratas revelationum tamquam à magno quodam Apostolo conscriptarum species, absurda portenta, præstigiasque quasi per Angelos ipsi ostentatas, nobis falsò comminiscatur, hæc adseveranter introducit: post resurrectionem carnis humanae, regnum Christi terrestre futurum, & apud Hierusalem homines in carne cupiditatum, & voluptatum blanditiis inservituros. Qui cum sacrosanctis Dei eloquiis esset infestus, numerum mille annorum in nuptiarum festis & celebritate dicebat consumptum iri.

Similia ferè habet S. DIONYSIUS Alexandr. in eod. Seculo III. L. de promissionibus, refellens Nepotem Aegypti Episcopum, qui *Cerinthi* errorem instaurare visus est in quodam libro, quem *Allegoristarum* confutationem inscripserat.

EUSEBIUS L. 3. *Hist.* c. 33. de S. *Papiae* commentariis agens, ita loquitur: *Alia præterea idem Autor*, quasi traditione non scriptâ, ad se pervenisse commonstrat, quæ peregrinas quasdam *Servatoris* parabolas & novas ejus doctrinas, aliaque nonnulla commentitiis fabulis referta continent. In quibus adserit, regnum Christi post universæ carnis à mortuis resurrectionem mille annos humana & corporeo mo-

re in terra hac continuatum & stabilitum fore. Quæ quidem dogmata, credo eum propterea excepisse, quædã Apostolicas interpretationes, quæ ab illis essent arcanis figuris & parabolis subobscuris expositæ, malè intellexisset. S. BASILIUS elogium Barlaami Martyris circa annum 372. contexens ait, exultare Martyres inter tormenta, nam desiderium felicioris vitæ jugulationis dolorem extinguit. Et Homil. de XL. Martyribus, ait eos jam translatos fuisse in veram ipsorum patriam ac civitatem: Patria istorum Martyrum Dei civitas est, cujus autor atque conditor ipse Deus, superna Hierusalem. Quocirca S. Doctor in peroratione eos appellat Legatos apud Deum potentissimos, ita ad illos conversus: Vos non terra contexit, sed cælum excepit: aperta sunt vobis paradisi portæ; dignum profectò exercitibus Angelorum, Patriarchis, Prophetis, & Justis omnibus spectaculum. Ab hac fratris sui opinione non discessit S. GREGORIUS Nyssen. qui in Orat. de S. Theodoro Martyre, postquam eum præclaro ac beato itinere abiisse ad cælum dixit: eundem ita alloquitur: Sive in sublimi æthere habitas, sive per cælestem aliquem circulum versaris, aut in choros Angelorum adoptatus Domino adsistis, aut cum Virtutibus & Potestatibus ut servus fidelis adorationis officio fungeris: parumper ab iis officiis vacationem deprecatus, veni ad hos, qui te honorant. Et in Orat. de S. Ephrem. Conf. c. 8. ait: Ad tranquillum aterni regni portum feliciter emigravit . . . Nam in cælestibus anima ipsius consedit tabernaculis, ubi Angelorum sunt Ordines, ubi Patriarcharum populi. Hic ipse

S. EPHREM. in *Serm.* ad Monachos de Ss. Patribus, qui requieverunt, ait: *Deus valde eos diligens collegit eos in portum aeternæ vitæ gaudiumque sempiternum, quo illi exultant inter paradisi delicias, in cœlesti thalamo immortalis sponso conjuncti. Nam cum gaudio ingenti hinc migraverunt profecti ad Deum, habentes secum paratas lampades suas.*

S. GREGORIUS Naz. in funebri elogio Gorgonia sororis suæ sic ad illam: *Equidem non dubito, quin iis, quæ oculis cernuntur, multò præstantiora sint ea, quibus nunc fruëris, nempe sonus epulantium. Angelorum chorea, cœlestis ordo, gloriæ contemplatio, cum aliis, tum superna Trinitatis purior & perfectior illuminatio, non jam ligatam mentem, ac per sensus diffusam suffugientis; sed totam sese toti menti contemplandam & tenendam præbentis.* Idem in *Orat.* 18. de laudibus S. Cypriani, in fine sic eum orat: *At tu nos de cœlo benignus aspicias, sermonesque nostros & vitam gubernes, Sanctæque Trinitatis, cui nunc adsistis, pleniorum clarioremque splendorem nobis concilians.*

S. EPIPHANIUS *Hær.* 77. Chiliastarum errorem ab Apollinari resuscitatum omnibus *Scripturæ sententiis repugnare* ait, ideoque in Synodo Romana unâ cum aliis erroribus Apollinaris damnatus fuit sub Damaso Papa.

S. HIERONYMUS c. 18. de *Vir. illustrib.* regnum millenarium Christi vocat *judaicam traditionem*, & in præfat. L. 18. in *Isa.* & sæpe aliàs *fabulam* appellat.

S. AUGUSTINUS etsi junior opinioni *Papæ* adhæsisset; subinde tamen eam abiecit L. 20. de *civitat.* c. 7. & *Millenariorum placita sæpe ridiculas fabulas* nuncupavit. In *Seculo V.* eadem ceu figmen-

Fragmenta communi penè omnium consensione explorata fuisse; nemo est, qui ignoret.

a) Utrum DAMASUS Papa in Concilio Romæ habito circa annum 377. unà cum cæteris *Apollinaris* erroribus etiam illum de millenario Christi regno damnaverit, non satis liquet. Adfirmat BARONIUS ad ann. 373, alii dissentunt, eoquod S. HIERONYMUS in suis commentariis in *Isaiam* (quos elucubravit post annum 409, ut MARTIANAEUS ostendit) scribat, multos Catholicos *Apollinario* in hac duntaxat parte de millenario Christi regno consensisse: credibile autem non est, permultos ex Catholicis favere huic opinioni voluisse, quodsi in Romana Synodo fuisset damnata, nisi fortè S. Doctor v. lit, ante damnationem multos in eandem, cum *Apollinari* sententiam abiisse. Sed tamen idem in c. 36 *Ezech.* testatur *Severum Sulpitium*, virum cæteroq. in pietatis & doctrinæ famâ conspicuum circa annum 415. *Chilastarum* commentis adhæsisse.

Respondetur ad objecta.

Obj. I. Terra *Chanaan* sæpe in Scripturis promissa est *Abraham, Isaac & Jacob*, & semini ejus: jam verò nec illi Patriarchæ nec plurimi eorum descendentes illam possederunt, cum viverent; igitur ut Deus fidem suam liberet, in ea instituet aliquando regnum, in quo electi deliciis affluant, terræque illius dulcedine perfruantur. *Resp.* Quæcumque de terra *Chanaan* promissiones divinæ factæ sunt, vel *literaliter* pertinent ad ipsam terram *Chanaan*, & impletæ sunt in Patriarcharum nepotibus, siquidem fuerunt absolutæ; vel *mystice & spiritualiter* cœlestem patriam designant. Quidquid autem sit, istud liquet, istiusmodi promissiones *Millenariorum* causæ non patrocinari, cum in
illie

illis non certum aliquod tempus, sed indefinitum, immo aeternum exprimitur. *Omnes terram, quam conspicias, tibi dabo, & semini tuo usque in sempiternum. Gen. 13.*

Obj. II. Terrenum Christi regnum saepe in N. T. haud obscure significatur, veluti *Luc. 22. Ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum, ut edatis & bibatis super mensam meam in regno meo.* Et *Matth. 26.* Christus in ultima coena ita ad suos: *Non bibam amodo de hoc genimine vitis usque in diem illum, cum illud bibam vobiscum novum in regno Patris mei.* Hujusmodi autem deliciae corporales procul sunt à regno Dei in caelis; igitur aliud Christi regnum statui debet. *Resp.* Ad *imm.* Solet Scriptura apposite ad sensum humanum inexplicabiles illas vitae aeternae voluptates cibi potusque deliciis explicare. *Satiabor, cum apparuerit gloria tua. Ps. 16. Torrente voluptatis tuae potabis eos. Ps. 35. Beatus, qui manducat panem in regno Dei. Luc. 14.* Solent nimirum saepe homines summam in cibo & potu voluptatem collocare. Quod autem dicit Christus: *super mensam meam*, specialem quamdam Discipulorum suorum prerogativam designat, quasi non omnes qui in regno caelorum futuri sunt, super mensam Christi comesturi sint & bibituri, sed hoc futurum sit speciale Discipulorum privilegium. Id quod innuunt sequentia: *Et sedeat super thronos judicantes duodecim tribus Israel.* Ad *2dum.* Hoc etiam intelligi potest de regno caelesti per vinum novum mysticè significato, quod Christus Apostolos consolaturus ibi promisit. Neque obstant particulae *hoc, illud*, nam haec postrema appellat

pellat super genimem vitis in sensu mystico acceptum, unde illud *novum* vocat, *h. e.* diversum ab eo, quod antea *proprie* dixerat, ita ut sensus sit: non bibam deinceps vinum, donec bibam illud vobiscum *novum* in regno Patris mei. Simili ferè modo Christus fuerat locutus *Joann.* 4. ubi cum muliere *Samaritana* loquens de aqua materiali, sermonem transtulit ad spiritualem aquam: *Omnis, qui bibit ex hac aqua, sitit iterum: qui autem biberit ex aqua, quam ego dabo ei, non sitiet in æternum.* Ita MALDONATUS.

Obj. III S. JOANNES *Apoc.* 20. graphicè describit millenarium Christi regnum, dum ait 1°. *vixerunt (Justi) & regnaverunt cum Christo mille annis. (Æteri mortuorum (h. e. impii) non vixerunt; donec consummentur mille anni.* 2°. Ideo distinguit duplicem resurrectionem, primam electorum, & secundam reproborum: *Hæc est resurrectio prima. Beatus & sanctus qui habet partem in resurrectione prima: in his secunda mors non habet potestatem: sed erunt Sacerdotes Dei & Christi, & regnabunt cum illo mille annis. Dein etiam impii resurgent ad iudicium. Et vidi mortuos magnos & pusillos, stantes in conspectu throni; & libri aperti sunt: & alius liber apertus est vitæ: & iudicati sunt mortui ex his, quæ scriptæ erant in libris, secundum opera ipsorum, & dedit mare mortuos, qui in eo erant; & mors & infernus dederunt mortuos suos, qui in ipsis erant; & iudicatum est de singulis secundum opera ipsorum.* Resp. Obscurissimum hoc oraculum S. AUGUSTINUS L. 20. de *civ. c.* 7. ita ferè explicat: *Mille anni, quibus Sancti cum Christo regnabunt,*
desi-

designant tempus omne à morte Christi ad usque Antichristi adventum decurrens: millenarius namque numerus solemnè Scripturæ phrasi numerum magnum & indefinitum significat, uti *Pf. 104. Memor fuit in seculum testamenti sui, verbi quod mandavit in mille generationes.* Et *Pf. 80. Mille anni ante oculos tuos tamquam dies hesternæ, quæ præterit.* Labente hoc temporis spatio Christus ligavit Diabolum, & misit eum in abyssum Inferni, & clausit, & signavit super illum, ut non seducat amplius gentes, donec consummentur mille anni, dum sc. ultimum Orbi excidium iminebit; & post hæc oportet illum solvi modico tempore, ut per Antichristum persecutionem excitet (Deo permittente) qualis non fuit. Post trium autem annorum, & sex mensium spatium (nam tanto tempore Antichristus regnaturus creditur) adveniet Christus judicaturus vivos & mortuos. *Viventium nomine comprehenduntur animæ decollatorum propter testimonium Jesu, & propter verbum Dei, & qui non adoraverunt bestiam, neque imaginem ejus, nec acceperunt characterem ejus in frontibus suis,* h. e. electi omnes, qui à Deo vero, & Christo, ejusque Fide non defecerunt, sed in gratia decedentes vixerunt, & cum Christo regnarunt in cœlis mille annis, h. e. decurrente illo temporis spatio, quod inter ascensum Christi, ejusque secundum adventum labitur; quæ ipsorum in cœlos adsumptio est prima eorum resurrectio; secunda erit, ubi animæ electorum suis corporibus reunitæ cum Christo iterum ascendent, æternum in cœlis regnaturæ. *Cæteri autem mortuorum non vixerunt,* quia per gratiæ vivificantis amissionem
spiritua-

spiritualiter mortui, in flammis inferni hæserunt hæctenus, *donec consummentur mille anni*, h. e. usque dum Mundi finis imminebit, tunc enim ad vitam corporalem resurgent, ultimam damnationis suæ sententiam audituri, quæ est mors secunda. *Et qui non inventus est in libro vitæ scriptus, missus est in stagnum ignis.* Atque hæc, quia cum cæteris Fidei dogmatis plenè consentiunt, huic S. Joannis oraculo illustrando opportuna maximè visa sunt.

Inst. 1. S. JOANNES de justis, qui cum Christo mille annis regnabunt, enunciat: *erunt Sacerdotes Dei & Christi*; igitur ministerium Sacerdotum legalium obibunt, offerendo sacrificia & victimas secundum legem *Moyfis*. *Resp.* Justi hic vocantur Sacerdotes Dei & Christi, vel quia sunt intimi Dei amici, cœlestium arcanorum conscii, regniq̄ æterni Principes, quo modo 2. Reg. 8. Filii David Sacerdotes dicuntur, h. e. ut LXX. vertunt, *Aula Principes*; vel quia jure laudis & gratiarum actionis sacrificium Deo & Christo offerunt; vel quia membra sunt unius Sacerdotis Christi. Quo sensu etiam Fideles à S. Petro vocantur *regale Sacerdotium*.

Inst. 2. Regnum illud Christi, de quo loquitur S. Joannes c. 20, erit post supremum judicium, nam v. 4. jam dicit: *Et vidi sedes, & sederunt super eas, & Judicium datum est illis.* *Resp.* Nihil est, quod cogat hæc verba de ultimo judicio intelligere. *Non hoc putandum est de ultimo judicio dici, sed sedes Præpositorum, & ipsi Præpositi intelligendi sunt, per quos Ecclesia nunc gubernatur. Judicium autem datum, nullum melius*

melius accipiendum videtur, quam id, quod dictum est: Quæ ligaveritis in terra, ligata erunt & in cælo; & quæ solveritis in terra, soluta erunt & in cælo. Ita S. AUGUSTINUS L. 20. de civ. c. 9. Nempe S. D. ait c. cit. justos etiam illos regnare cum Christo in Ecclesia, quæ sæpe regnum dicitur, ad quos Christus dixit: *Ecce ego vobiscum sum usque in consummationem sæculi, h. e. adhuc viventes in terris.*

Inst. 3. Data hæctenus explicatio congruit omnibus Sanctis, cum tamen S. JOANNES solum loquatur de Martyribus, sive de animabus decollatorum propter testimonium Jesu. *Resp.* Per Martyres meritò designatur Sanctorum universitas, cujus portio illi sunt præcipua. Dein Martyrum peculiariter facta est mentio, quia de his solis certò constat, quòd statim ab obitu suo ad visionem Dei intuitivam perveniant. Unde etiam Ecclesia pro Martyribus nullas preces fundere consuevit.

Obj. IV. Regnum Christi millenarium nititur traditione antiquissimâ ab ipsis Apostolis descendente, uti fassus est PAPIAS. *Resp.* De *Papia* scribit *Eusebius* L. 3. *Hist. c. 39.* quòd primus hujus fabulæ architectus fuerit ex malè intellectis Apostolorum narrationibus . . . fuit enim mediocri admodum ingenio præditus. Fortasse etiam à *Cerinthi* asseclis, qui se Apostolorum auditores & discipulos simulabant, deceptus fuit. Cum tamen magnæ sanctitatis famâ, & Martyrii gloriâ illustris esset, maximam apud Patres prioris ævi venerationem consecutus est, nec non sermones ab ipso conscripti tanto fuerunt in pretio, ut non pauci in opinionem de millenario Christi regno abduce-

ducerentur, veluti S. JUSTINUS Martyr in Dial. cum Tryph. S. IRENAEUS L. 5. advers. Hæres. c. 32. TERTULLIANUS L. de spe Fidelium, & L. 3. contra Marcion. c. 24. S. VICTORINUS Petabionensis, LACTANTIUS L. 7. divin. Inst. c. 24. & SEVERUS Sulpitius. Simul tamen atque innotuit, sermones Domini à PAPIA conscriptos esse apocryphos; Patres omnes illam millenarii regni fabulam exploserunt, ut constat ex S. Dionysio Alexandr. Euseb. Hieron. Epiphan. Augustino: quibus addi debet S. BASILIUS ep. 74. ad Occidentales Episcopos, ubi hunc in Apollinario errorem infectatur his verbis: *Scriptit & de resurrectione quædam fabulosè, immo judaicè composita; in quibus dicit, nos iterum ad cultum à lege præscriptum reversuros; ita ut iterum & circumcidamur, & Sabbathum observemus, & cibus in lege prohibitis abstineamus, sacrificiaque Deo offeramus, & in templo Jerosolymis adoremus, atque prorsus ex Christianis Judæi reddamur; quibus quidnam poterit ridiculum magis, immo alienius ab Evangelico dogmate dici? Sed & Patres illi longè aliter millenarium Christi regnum exponebant, quàm Cerinthus: hic enim ritus judaicos restauratum iri, Sanctosque omni corporeæ voluptatis genere fruituros delirabat; illi verò delicias quidem corporeas, moderatas tamen, & quæ Sanctorum cœtum decerent, huic regno tribuebant; quin contendebant alii, regnum illud omnino spiritale futurum esse. Frustra autem ex hac quorundam Patrum opinione traditionem arguunt Millenarii, nam illud solum censetur traditum, quod semper, quod ubique, quod ab omnibus creditum*

est, nisi scriptum legatur: illa autem *Millenariorum* sententia nec semper, nec ubique, nec ab omnibus, etiam in primis Ecclesiae seculis, recepta fuit, cum ipse S. JUSTINUS in Dial. cum Tryph. testetur multos huic sententiae refragatos fuisse, qui Christianè pieque sentirent. *Dic autem mihi verum*, inquit TRYPHO, fatemini vos de novo instauratum locum hunc Jerusalem, & populum vestrum congregatum, atque lætitiâ euectum iri, cum Christo simul & Patriarchis, & Prophetis, & his, qui generis nostri sunt, aut etiam qui ad nos accesserunt, Profelytis, priusquam Christum adventurum expectatis; an ut videre nos superare in quæstionibus, eò decurris, ut ista non inficere? Cui S. JUSTINUS: *Non eo sum miseriæ reductus, o Trypho, ut alia quàm sentiam, loquar. Confessus sum tibi & antea, me quidem & alios plures mecum sentientes arbitrari, id, sicut plane scitis, futurum: multos verò etiam, qui purè piæque sunt Christianorum sententiæ, hoc non agnoscere, tibi significavi. Tum prosequitur: Ego autem, & si qui rectè in omnibus sentiunt Christiani, & carnis resurrectionem futuram scimus; & mille annos in Jerusalem adificata, & ornata & amplificata, Propheta Ezechiel, & Isaias, & alii promittunt. Ubi duo exprimit, sc. & futuram carnis resurrectionem, quod dogma est, ad quod refert S. Martyr illa verba: Et si qui rectè in omnibus sentiunt Christiani: & Christum per mille annos regnaturum, quod ait à Prophetis promissum esse. Similiter S. IRENAEUS, qui Papiæ præceptore usus fuerat, hanc de millenario Christi regno opinionem à plurimis impugna-*

tam testatur, quos tamen hæreticos & ignaros perperam vocat. TERTULLIANUS ex falsis *Montanistarum*, ad quos ipse accessit, visionibus in suo errore confirmatus est. LACTANTIUS hunc errorem hausit ex Autore Librorum Sibyllinorum. In Dialogis, qui nunc extant, *Severi Sulpitii* nullum extat vestigium regni illius millenarii. Immo idem in ep. 2. de *S. Martino* loquens, ait eum minimè lugendum esse, *cui post evictum triumphatumque seculum, nunc demum reddita est corona justitiæ.* Aut igitur S. HIERONYMUS deceptus est, cum dixit *Severum Sulpitium* Millenarii subscripsisse in Dialogo, cui nomen *Gallio* dederit; aut *Severus* subinde opinionem suam mutavit.

C A P U T II.

De Sanctorum Beatitudine.

Cælestis Beatitudo jure optimo dicitur *status* 181.
omnium bonorum adgregatione perfectus, Beati-
 nam Beati in caelo ita perfruuntur Summo Bono, tudo
 & quæ necessariò inde fluunt, deliciis & volupta- obje-
 tibus castissimis, ut nihil sit, quod continua tur- ctives
 bare gaudia possit. TT. duplicem distinguere bea-
 titudinem solent, *objectivam & formalem.* Utraque
 vel *essentialis* est, vel *accidentalis.* Beatitudo *objecti-*
va essentialis est solus Deus, qui solus hominem
 simpliciter beatum facere potest. Unde DAVID Ps.
 72. *Quid enim mihi est in caelo, & à te quid vo-*
lui super terram? . . Deus cordis mei, & pars
mea Deus in æternum. Et Gen. 15. Deus ad
 Abraham: *Ego ero merces tua magna nimis.* Et